

YARIŞMA KİTABINI TANIYALIM

Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı

(Prof. Dr. İbrahim Sarıçam, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004)

Hz. Peygamber'in hayatı, kişiliği ve mesajı hakkında yapılan bütün çalışmalar O'nu anlama ve tanıma misyonu yüklenmiş olan önemli eserler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada -sayısı ve maksadı belli olan bazı çalışmalar göz ardı edilecek olursa- O'nu anlatma amacıyla yazılmış her eserin, Hz. Peygamber'in ışığını okurlarına taşımak gibi önemli bir hizmet gördüğü söylenebilir. Fakat bu eserler arasında tavır, metot ve üslup bakımından çeşitli farklılıkların olduğu da bir vakıadır. Mesela kimi yazarlar Hz. Peygamber sevgisini ve bağlılığını yoğun bir şekilde yaşatmak için O'nun hayatını coşkun ve destansı bir üslupla kaleme alırlarken kimileri de Hz. Peygamber'i beşeri vasıflarıyla doğru ve net bir biçimde anlatmayı amaçlamışlardır. Öte yandan bütüncül bir biyografi mantığıyla O'nun hayatının evrelerini kronolojik olarak anlatan eserlerin yanı sıra Hz. Peygamber'in belli hususiyetlerine veya hayatının savaşlar, tebliğ faaliyetleri gibi belirli bazı devrelerine yoğunlaşmış konulu eserler de siyer külliyatı arasında yer edinmiştir.

Özellikle klasik siyer yazıcılığından farklı bir üslubun geliştirilmeye başlandığı asrımızda eserler arasındaki farklılıklar da artmaya başlamıştır. Bu farklılıklar Hz. Peygamber'in hayatının bütün yönleriyle tanıtılabilmesi, her hususiyetinin üzerinde derinlikli incelemelerin yapılabilmesi ve her okur kitlesine hitap edebilecek bir siyer kitaplığının oluşabilmesi gibi olumlu sonuçları da beraberinde getirmiştir. Bundan hareketle günümüzdeki siyer çalışmalarının önemini, klasik siyer kitaplarında asırlardır tekrarlanan vakaları günümüz insanına hitap edecek tarzda modernize etmekten ziyade yeni bir perspektife sahip olmak, değişen veya yeni ortaya çıkan ilmi metotlardan istifade etmek ve yeni bir söylem geliştirebilmek gibi hususiyetlerde aramak gerekmektedir. Prof. Dr. İbrahim Sarıçam'ın Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı adlı çalışması da metot ve üslup bakımından farklılıklar arz eden modern bir siyer hüviyetindedir.

Prof. Dr. İbrahim Sarıçam, eserinin önsözünde Hz. Peygamber'in hayatını, kişiliğini, mesajını tarihsel gerçeklere uygun bir şekilde anlatmayı amaçladığını ifade etmektedir. Bu ifadenin esere yansımaları ise rivayetlere ve sahihliği meçhul kaynaklara itibar etmemek, edebî bir üslupla aşırı mübalağalı ifadelerden uzak durmak ve tarihî gerçekler içerisinde bir Hz. Peygamber biyografisi sunmak gibi esere dair özelliklerde görülebilmektedir. Öte yandan yazar, O'nu doğru tanıma amacına paralel olarak eserinin yazımında istifade ettiği en temel kaynağın Kur'ân olduğunu belirtmektedir. Kur'ân'ın yanı sıra hadis ilminden; en eski siyer,

meğazi ve tarih kitaplarından; Hz. Peygamber ve dönemi hakkında günümüzde yapılmış olan araştırmalardan ve Batılı kaynaklardan da yararlanıldığı görülmektedir. Fakat özellikle Kur'an dışındaki bu kaynaklardan yararlanılırken oldukça dikkatli davranılmış ve şüpheli, tartışmalı bilgiler ile muallak ifadelerden uzak durulmuştur. Öte yandan eserde çağdaş siyer çalışmalarındaki bilgilere zaman zaman temas edildiği ve bu bilgilerin yorumlandığı görülse de bir tartışma üslubunun takınılmaması ve bu yolla konudan sapmaların da önüne geçilmesi dikkati çekmektedir. Yazar, bu tavrın sebebi olarak eserin önsözünde "hurafelerden ve efsanelerden arındırılmış bir metin" ortaya koymak isteğini dile getirmiştir.

Yazar, kabile kültürünü ve ona ait değerleri etraflıca tanıtır Hz. Peygamber'in hangi şartlar içerisinde ve nasıl bir çevrede tebliğ faaliyetini sürdürdüğünü gözler önüne sererek O'nun ilahi mücadelesinin, tarihi gerçekler çerçevesinde daha doğru değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı her ne kadar akademik tartışmalara tevessül etmeden kaleme alınmış olsa da eserin içyapısında akademik zihniyete bağlı kalındığı görülmektedir. Eserde özellikle modern tarih ilminin metotlarına dayanan bir perspektif göze çarpmaktadır. Hz. Peygamber ve yaşadığı dönem coğrafi, etnik, sosyal ve kültürel özellikleriyle ele alınmakta ve o devir insanının yaşam şartlarına, düşünce yapısına, toplumsal ve siyasal örgütlenmesine dair dikkat çekici tespitlerle anlatım zenginleştirilmektedir. Özellikle modern tarih çalışmalarında bir yardımcı alan olarak önemi gittikçe artan coğrafya bilgilerinden yoğun bir biçimde yararlanılmakta ve 6-7. asır Arap kültürünün ve sosyal hayatının en etkin yönlendirici kuvveti olan çevre ve doğa şartları bu bağlamda incelenmektedir.

Yazarın, bu paralelde özellikle kabile kültürü üzerinde yoğunlaştığı ve Türk okuyucusu için oldukça uzak ve yabancı olan bu kültürü ve ona ait değerleri etraflıca tanıttığı görülmektedir. Bu ilmi metotla Hz. Peygamber'in hangi şartlar içerisinde ve nasıl bir çevrede tebliğ faaliyetini sürdürdüğü gözler önüne serilerek O'nun ilahi mücadelesinin, tarihi gerçekler çerçevesinde daha doğru değerlendirilmesine olanak sağlanmaktadır.

Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı'nın diğer siyer kitaplarından farklı bir yönü ise Hz. Peygamber'i yalnızca siyasi liderlik vasıflarıyla ve yaptığı savaşlarla öne çıkarmayıp, bu faaliyetlerinin yanı sıra özellikle Medine dönemindeki çalışmalarıyla kurduğu sosyal düzene de genişçe yer ayırmasıdır.

Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı'nın diğer siyer kitaplarından farklı bir yönü ise Hz. Peygamber'i yalnızca siyasi liderlik vasıflarıyla ve yaptığı savaşlarla öne çıkarmayıp, bu faaliyetlerinin yanı sıra özellikle Medine dönemindeki çalışmalarıyla kurduğu sosyal düzene

de genişçe yer ayırmasıdır. Ne yazık ki klasik siyer yazıcılığında Hz. Peygamber'in siyasi mücadelesine ve özellikle de Mekkeli müşriklerle yaptığı savaflara geniş yer ayrıldığı ve ümmeti içerisinde yeni bir sosyal düzen kurmaya yönelik çalışmaları üzerinde yeterince durulmadığı görülmektedir. Bu tavır zamanla Hz. Peygamber'in yalnızca savaşçı bir lider vasıflarıyla zihinlere yer etmesine sebep olmuştur. Oysaki yazarın da belirttiği gibi Hz. Peygamber'in savaflarda geçen ömrü 23 yıllık peygamberlik süresinin yüzde ikisine tekabül etmektedir. Diğer yandan O'nun asıl başarısını, zamanla sınırlı siyasi galibiyetlerden ziyade kurduğu ve geleceğe miras bıraktığı sosyal düzende ve temsil ettiği insan profilinde aramak gerekmektedir. Bu düşünceden hareket eden yazarın, O'nun Medine dönemine ait bu faaliyetlerine ve örnek insani vasıflarına da eserinde genişçe yer ayırdığı görülmektedir.

Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı'nın dikkat çeken bir yanı da eserde zengin bir görsel malzemenin sunulmuş olmasıdır. Hz. Peygamber'in yaşadığı coğrafyaya dair fotoğrafların yanı sıra o devrin siyasi yapısını gösteren haritaların ve çeşitli krokilerin de kitapta geniş bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu zengin görsel malzemenin, anlatıma ve kitabın rahat ve doğru anlaşılmasına ciddi bir katkı sağladığı söylenebilir.

Son olarak Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı'nın, Hz. Peygamber'in hayatını, faaliyetlerini ve örnek kişiliğini klasik siyer kitaplarından farklı bir metotla tarihsel gerçekler doğrultusunda ele alan, ilmi nitelikleri haiz bir eser olduğunun altını çizmek gerekmektedir.

Hazırlayan: Fatih Demir